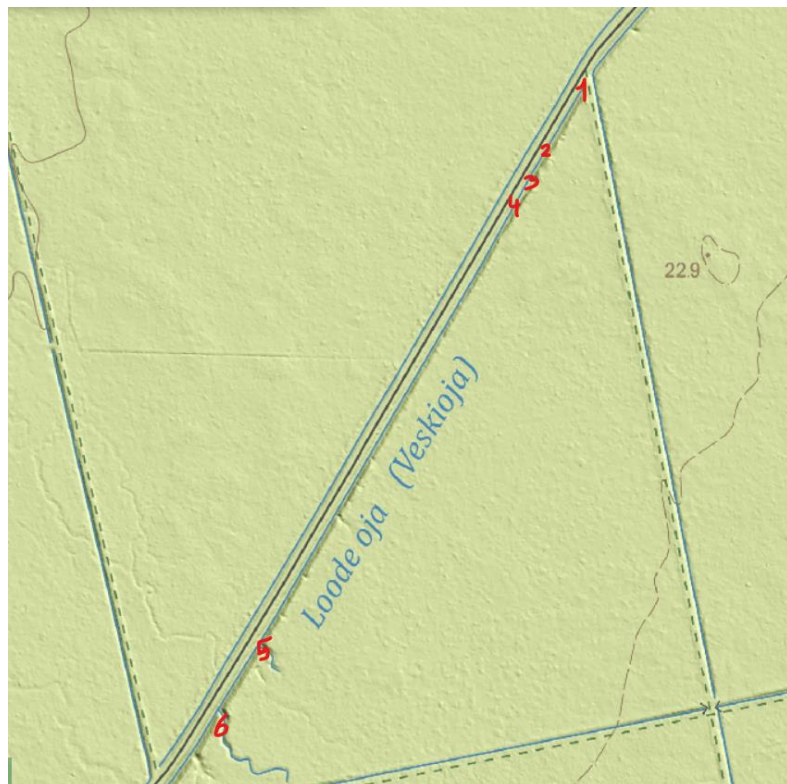

Biitmani oja (VEE1152400) alamjooksu ja Loode oja (VEE1152300) ülemjooksu vaatlus

Vaatluse aeg 18.08.24. Vaatleja Marko Vainu

1. Loode oja algus. Algas ookrimudane ja kerge veekelme, kuid mittevoolava veega kraav:

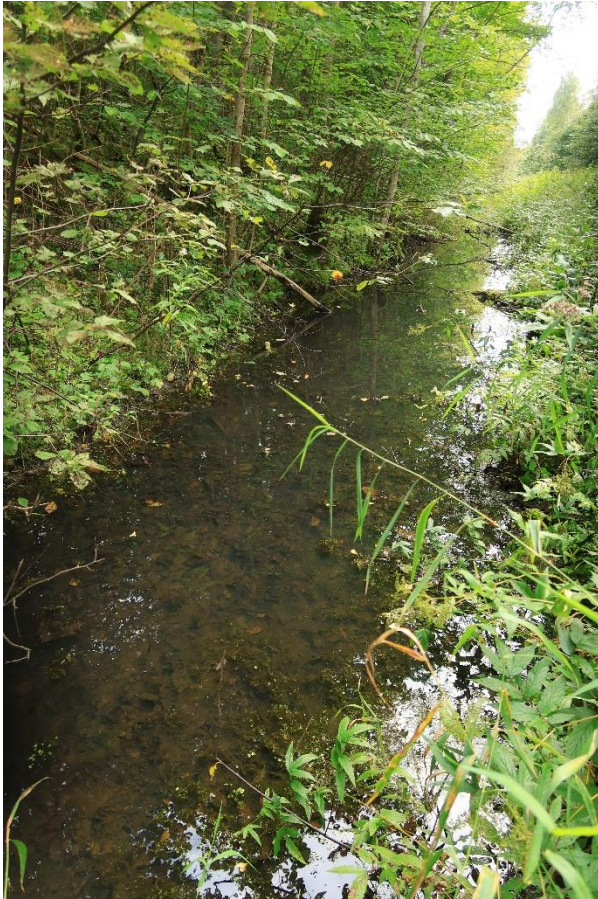
2. Vett oli rohkem, aga see seisis:

3. Laiend voolusängis. Seisvat vett oli omajagu:

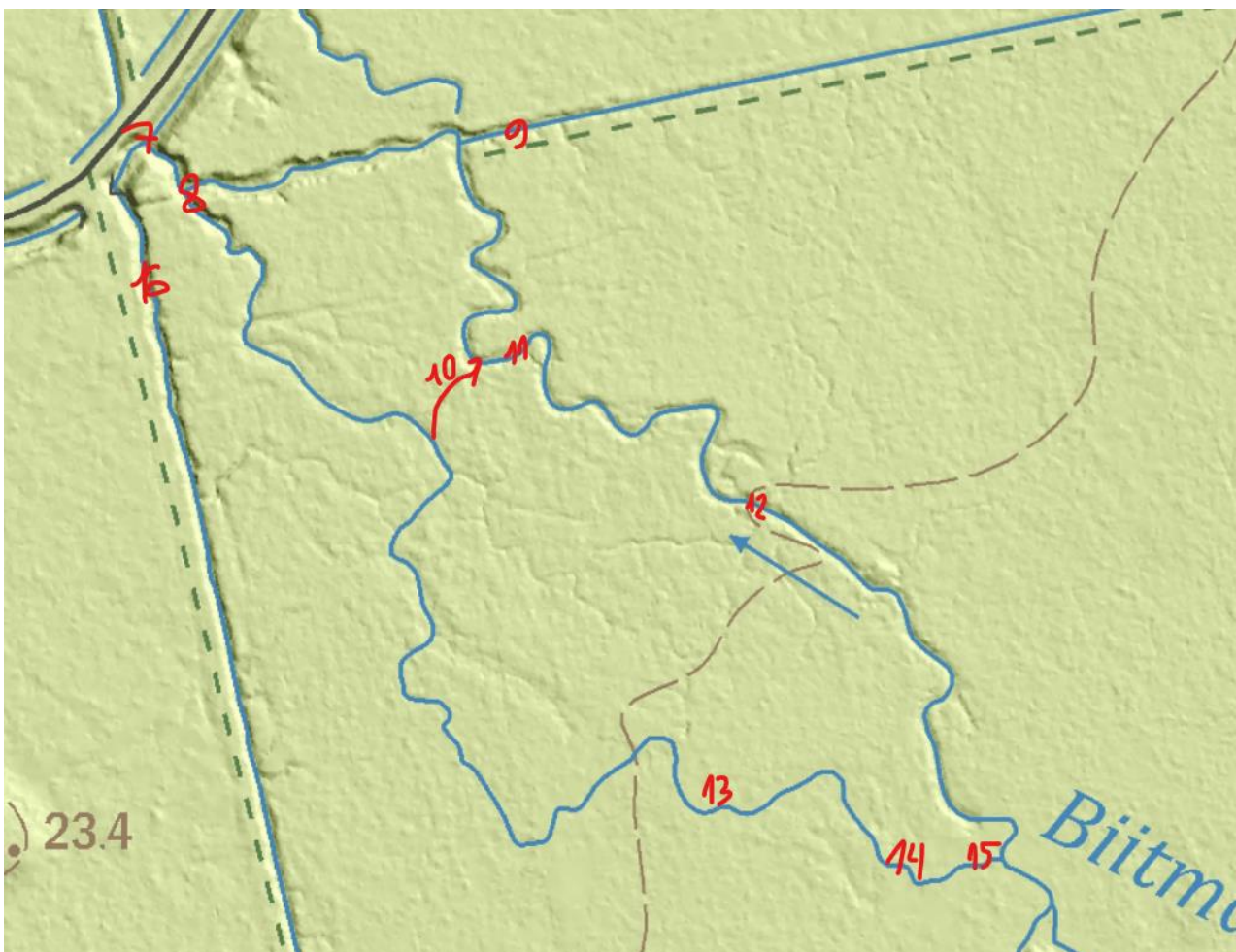
4. Palju seisvat vett:

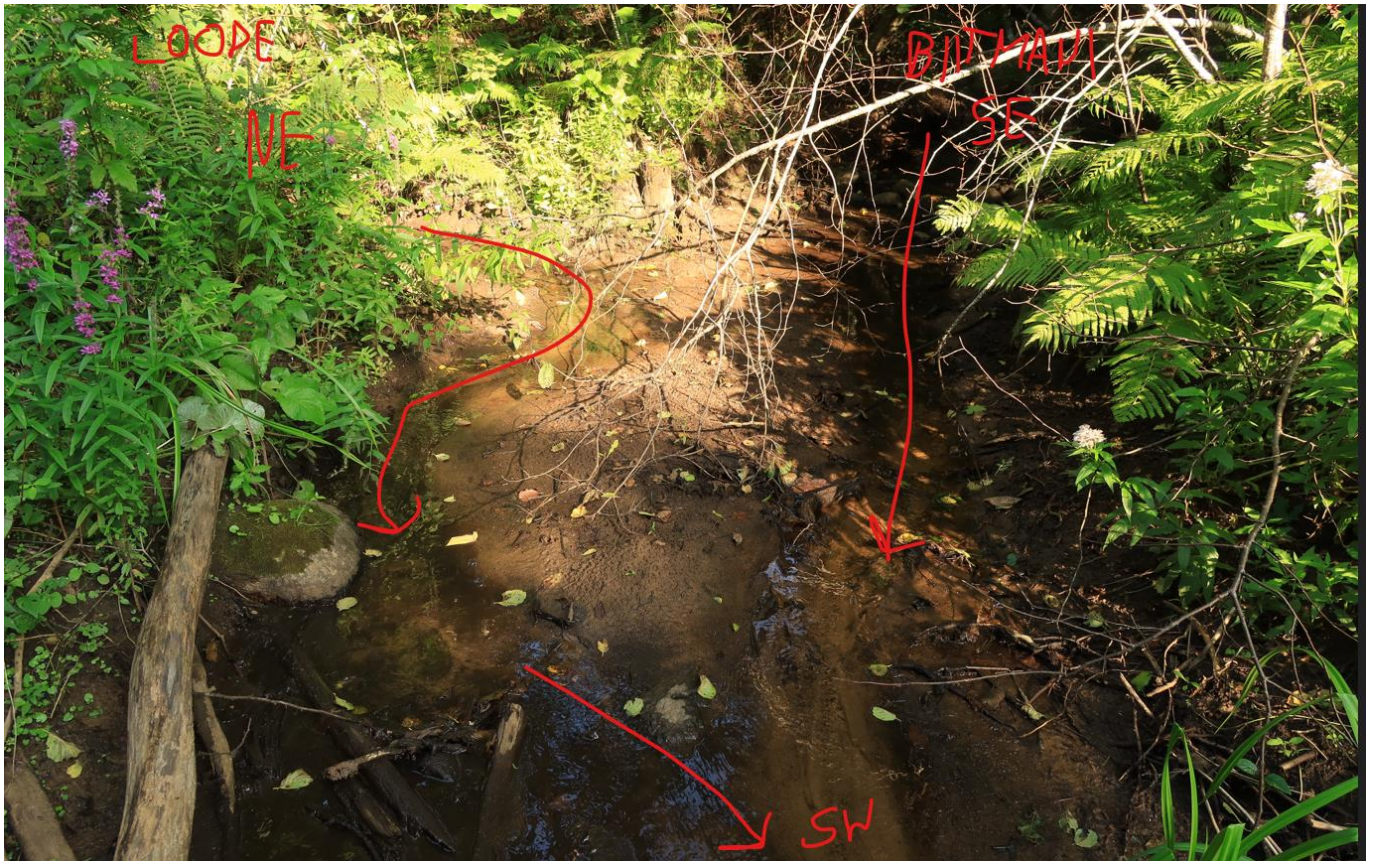
5. Kuiv uhtorg. Võib-olla kevadeti midagi niriseb, aga mitte sellest harust, mis ETAKis sinise joonega on märgitud, vaid lõuna poolt piki kraavivalli tagust. **Väga olulist vajadust selle ETAKis vooluveekoguna olemiseks pole:**

6. Ka kuiv sälkorg, sammal ja koldnõgesed kasvavad põhjas. Lisaks on seal eelmise sügise lehed. Ei peaks olema ETAKis vooluveekoguna kaardistatud:

7. Koht, kus Biitmani oja suubub Loode oja. Vaatluse ajal nirises mõlemast üsna vähe vett. Rohkem tuli aga Biitmani oja poolt.

8. Biitmani ojas voolas vesi vaid ida poolt tulevas harus. Lõunast tulev haru nägi välja, nagu seal oleks vesi kunagi voolanud, kuid vaatluse ajal oli see täiesti kuiv:

9. Ida poolt tulevas kraavis oli õhuke, seisev veekelme.

10. Vesi voolas mööda punase joonega tähistatud sāngi. Punkti 8 suunas kulgeval sāngil oli madal koprapais ees ja seetõttu voolas kogu vesi põhisāngi poole:

11. Põhisāngis oli punktist 10 ülesvoolu vaid mikroskoopiline nire ja seisev veekelme. Seega tuli kogu punkti 8 jõudev vesi mööda punktis 10 olevat sāngi:

12. Massiivne koprapais, mis takistab vee voolamist punkti 11 suunas. Vesi ulatus paisu taga kolme ilmakaarde: mööda oja põhitalge ülesvoolu, põhja suunas mööda mitme meetri laiust veevälja ja lõuna suunas samuti mööda mitme meetri laiust veevälja:

13. Terve metsaalune on seisva veega sooni täis. Kuna internet oli kõikuv, siis ei suutnud aru saada, milline neist see ETAKis kaardistatud sinine joon on:

14. ETAKis kaardistatud haru. Vesi oli sees, aga seisis:

15. Siin oli näha voolavat vett. Vesi voolas mitmekümne meetri pikkusest, tihedalt taimestunud koprapaisust läbi asimuudilt 110° asimuudile 310°. Paisu taga oli mitmeharuline veeväli:

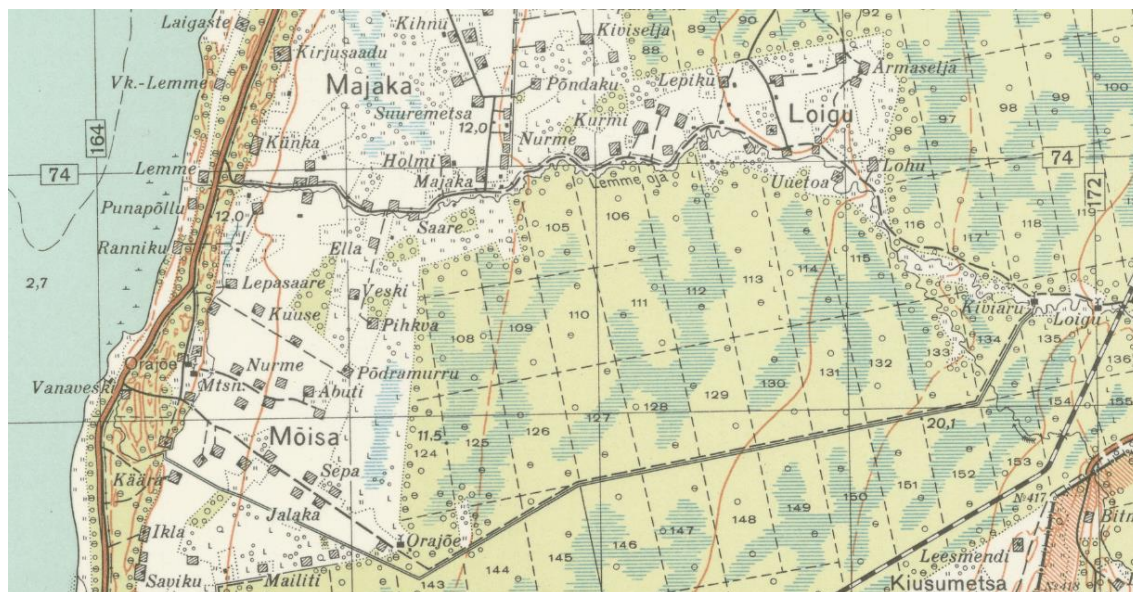

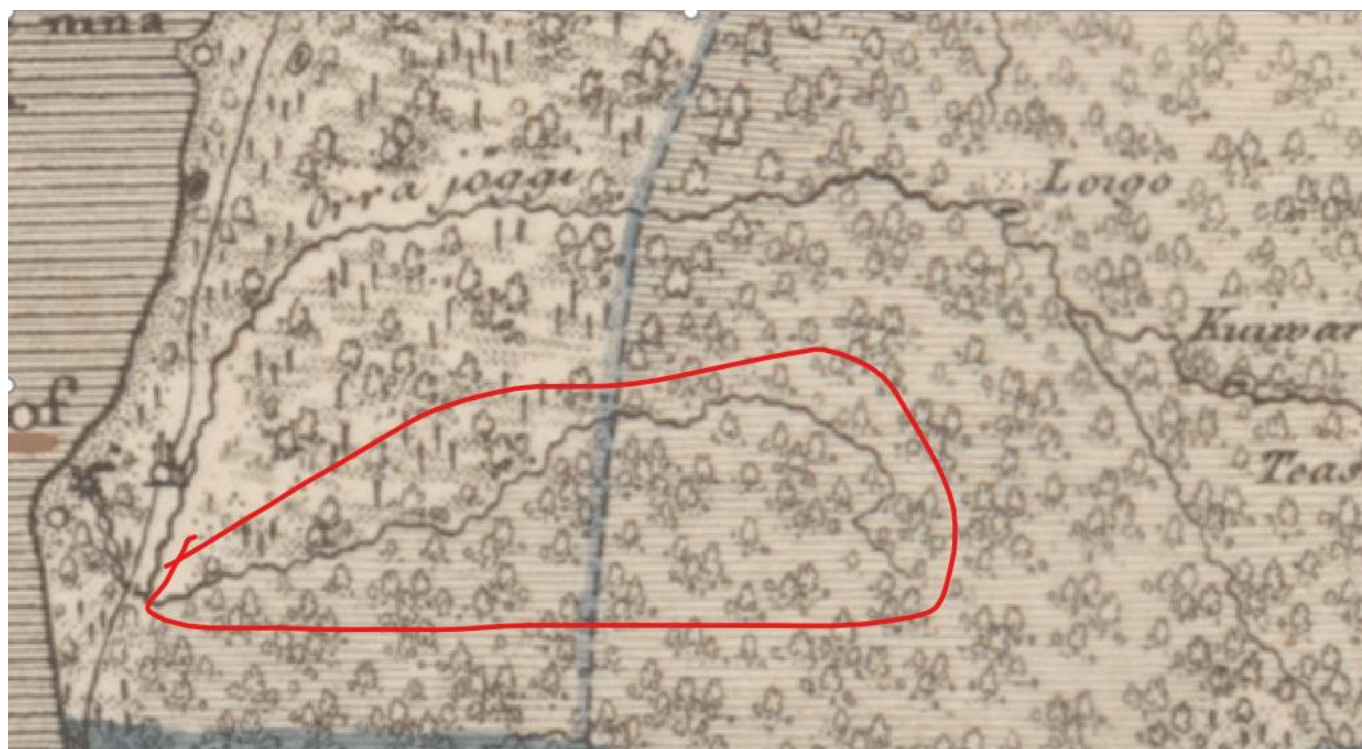
16. Lõuna suunast tuleva kraavi põhjas nirises ka vett. Ilmselt pressis paisutatud vesi kusagilt mööda neid loendamatuid sooni kraavi, mistõttu põhimõtteliselt voolas ka selles Biitmani oja vesi:

Järeldused: Ajalooliste kaardite põhjal ilmneb, et Loode ojana on tänapäeval peamiselt arvel Lemmejõe ja Orajõe küla vahele kaevatud kraav, millega lõigati läbi Biitmani oja Lemmejõkke suubunud säng:

Loode oja algupärane olemus jääb ebaselgeks. Rückeri Liivimaa kaardil on kujutatud piirkonnas voolavat Orajõge (praegune Lemmejõgi), mis suubus merre samas kohas, kus praegu suubub Loode oja. Enne Orajõe järsku suunamuutust mere poole suubub kaardil jõkke lühem vooluveekogu. Võimalik, et see on olnud algselt Loode oja?

1866. aasta kolmeverstasel kaardil on kujutatud Orajõge voolamas alamjooksul kahes sängis, millest üks suundub Lemme talu juurest otse merre. Asjaolu, et jõe suudme asukoht kas muutus ise või muudeti, on kirjas ka Kohanimeraamatus: „Orajõgi suubus varem Orajõe mõisast lõunas Liivi lahte, hiljemalt XIX saj keskpaigaks aga tekkis otsetee Lemme talu juures, mistõttu jõgi kannab nüüd nime Lemmejõgi. Jõe nimi säilis mõisanimes.“

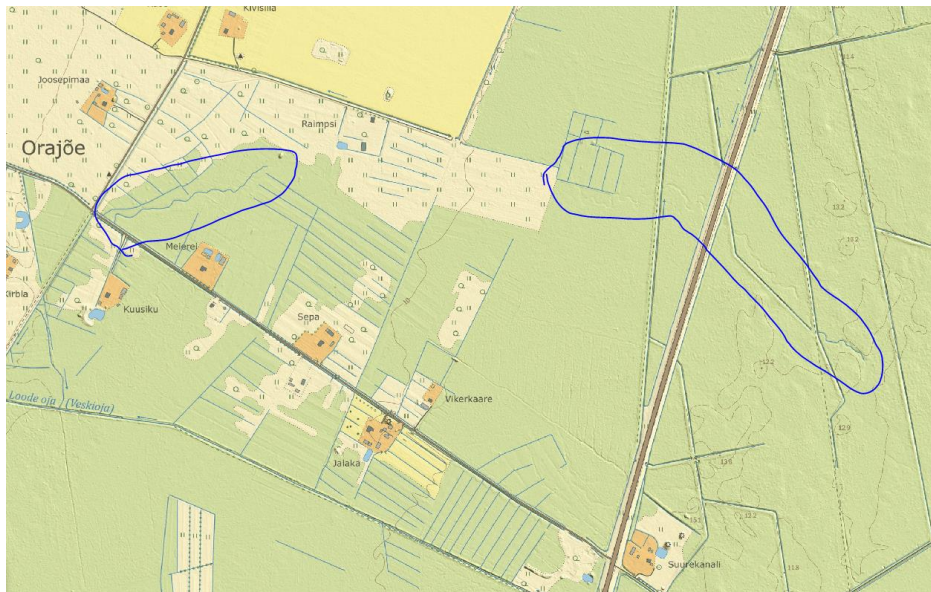
Hilisematel kaartidel kaob lühem voolusoon üldse ära ning Lemmejõe vana sängi kujutatakse uuest sängist eraldatud iseseisva ojana:

Märgid tänapäeva pinnamoos Rückeri ja kolmeverstasel kaardil kujutatud ida-läänesuunalise oja asukohas on küll säilinud, aga külast kaugemal kirdes. Metsa sees tundub kunagine säng olevat kulgenud põhja poole Lemmejõkke, mitte ida poole:

Paar endist orulõiku Orajõe külas ja sellest ida pool näivad aga kajastavat õiges suunas voolanud oja:

Seega tundub praegu Loode ojana arvel olevat Lemmejõe kunagine alamjooks ja mingil põhjusel Kiviaru metsavahikoha juurest Lemmejõe endise alamjooksuni kaevatud kraav. Puudub põhjendus, miks käsitleda seda kraavi loodusliku vooluveekoguna. Võimalik oleks see Loode oja ruumikuju küljest eemaldada ning käsitleda Loode ojana endist Lemmejõe sāngi alates selle kunagisest lahknemiskohast. Samas jääks sellisel juhul suublata Biitmani oja. Kuna Biitmani oja vesi voolab mööda praegu Loode ojana käsitletud kraavi mere poole, võiks kraavi käsitleda Biitmani oja tehissāngi juhitud osana. See tähendaks, et Biitmani oja suubuks luiteaheliku lāānepiiril Loode ojja.

Senises vooluvete võrgustiku käsitusel väiksemaid ümberkorraldusi tekitaks aga lahendus, kus **Biitmani oja on loetud Loode oja ülemjooksuks**. Sel viisil oleks looduslikus sāngis nii Loode oja ülemjooks kui ka alamjooks ning keskjooksul olevat sirget kraavi saaks nimetada ülem- ja alamjooksu vahele rajatud tehissāngiks. See annaks õigustuse käsitleda nimetatud kraavi ojana.

Vaatluse ajal olid veevaesed nii Biitmani oja kui Loode oja ülemjooksuks loetud kraav punktist 7 ülesvoolu. Samas voolas Biitmani ojast mõnevõrra rohkem vett ning kui liita juurde ka punktis 16 olevas kraavis voolanud ja tõenäoliselt samuti Biitmani ojast pärinev vesi, siis pärines punktist 7 allavoolu jäävast truubist läbivoolanud veest selgelt suurem osa Biitmani ojast. Seega on ka hüdroloogiliselt põhjendatud senise teekraavi asemel Biitmani oja Loode oja ülemjooksuks lugemine.

Kobraste tegevuse tõttu on aga endise Biitmani oja ruumikuju korrektne esitamine ja põhitelje valimine keeruline. Vaatluse põhjal tuleks looduses valitsevat tegelikku vee voolamist arvestades **lugeda põhiteljeks voolusāng alates punktist 15 kuni punkti 10:**

